

Kring Mars & Mercurius Gent O-VI vzw

De bevrijding van België 1944

6 juni 1944, D-Day

De geallieerden openen hun front in het Westen en landen in Normandië.

Er zijn twee maanden nodig om de weerstand van de vijand in de regio te breken.

Parijs wordt bevrijd op 25 augustus.

De geallieerden gaan in de achtervolging van het zich terugtrekkend Duitse leger dat zich naar België begeeft om aldus de lijn Schelde-Albertkanaal tot aan Maastricht en Aken te consolideren en om aan te sluiten met de Siegfried linie.

Zo kon het Reich beschermd worden.

De grootste Duitse troepenmacht kwam van het 15de Duitse Leger dat verantwoordelijk was geweest voor de verdediging van de Atlantic Wall van Le Havre tot de Scheldemonding. Generaal Von Zangen zal zich tactisch terugtrekken via de kanaalhavens naar de Scheldemonding.

Na de bevrijding van de Franse hoofdstad trekken de Brits-Canadese strijdkrachten van de 21ste Legergroep (het Eerste Canadees leger en het Tweede Britse leger) onder bevel van Veldmaarschalk Montgomery naar de havens en industriegebieden van Noord-Frankrijk terwijl het 1ste US Army behorende tot de 12de US Legergroep (Generaal Bradley) achtereenvolgens Soissons, Sedan en Verdun zullen bevrijden.

Montgomery vraagt en krijgt extra middelen ten koste van de Amerikaanse (Generaal Patton) en Franse (Generaal de Lattre) troepen richting Saar, om de haven van Antwerpen te veroveren en door te dringen in het Ruhr- en Rijngebied via Nederland.

Montgomery dacht op die wijze de weg naar Berlijn te openen. Hij wilde maar al te graag de eer opstrijken de Duitse hoofdstad als eerste te betreden.

De bevrijding van België

Het maneuver van Bradley

Op 1 september verneemt Generaal Bradley dat er een serieuze kloof is tussen het 15de Duitse leger en het 5de Duitse Pantserleger in de buurt van Doornik.

Niettegenstaande dit gebied in de voorziene Britse sector ligt beveelt Bradley onmiddellijk om het XIX^{de} (US) Legerkorps over Cambrai en Valenciennes te laten doorstoten naar Doornik.

De Britten met het XXXst Korps wachten op dat ogenblik in Douai op een luchtlandingsoperatie die voor hen de weg zou openen tussen leger en Doornik.

Bradley wilde hier niet op wachten omdat hij de luchtlanding zag als een verlies aan middelen en vooral aan de schaarse brandstof.

Op 2 september 1944 reed rond 09.30 uur een Amerikaanse motorrijder over de kleine brug over de Elnon, een smalle beek in het gehucht Bas-Préau, behorende tot de gemeente Rumes, dat de grens vormt tussen België en Frankrijk.

Weldra werd hij gevolgd door de troepen van het 82ste (US) Armored Reconnaissance Battalion behorende tot de spits van het 2de (US) Armored Division "Hell on Wheels".

De bevrijding van de eerste gemeente in België was een feit.

Op 2 september om 20.00 uur werd Doornik door de Amerikanen ingenomen en Bergen bevrijd.

Door het snelle optreden van Bradley werd de luchtlanding overbodig.

Montgomery was uiteraard boos met dit Amerikaans initiatief en beval Generaal Dempsey, de bevelhebber van het Tweede Britse Leger een snelle opmars naar Brussel en Antwerpen.

De Duitse terugtrekking

Generaal von Zangen

Generaal von Zangen trok zich met zijn 15de Leger terug op de lijn Zeebrugge, Brugge, Gent, Wachtebeke. Het was te laat om Dieppe te verdedigen, maar de garnizoenen van Le Havre, Boulogne en Duinkerken kregen het bevel om stand te houden. Op 4 september 1944 begon het 15de Leger bij Breskens de Scheldemonding over te steken naar Vlissingen. Ondanks het geallieerde overwicht in de lucht wisten 75.000 Duitsers te ontkomen. Onmiddellijk na aankomst in Vlissingen werden de Duitse soldaten opnieuw bewapend en over de landengte van Zuid-Beveland naar het oosten gestuurd. Op deze manier versterkten de overlevenden van het 15e leger de rechterflank van het 1ste Parachutistenleger, dat gelegerd was achter het Albertkanaal.

Montgomery had de sterkte van deze troepen zwaar onderschat, wat zou uitdraaien op de mislukking van operatie "Market Garden".

De bevrijding van België in twee periodes

De periode van de bevrijding van de eerste Belgische gemeente op 2 september tot 17 september (operatie Market Garden) en de periode van 17 september tot 3 november, de bevrijding van Zeebrugge.

We volgen de tankdivisies van de verschillende geallieerde troepen.

Zij zijn de speerpunten van de Legers en hun Korpsen.

2 september tot 17 september 1944

Het Tweede Britse Leger

Bevelhebber Generaal Dempsey

Op 29 augustus vertrok het Tweede Britse Leger vanuit Vernon.

Zij konden snel vorderen en bevrijden op 1 september Bapaume en Arras en op 2 september Douai.

Zoals reeds gemeld wacht Generaal Dempsey op dat ogenblik op een beloofde luchtlanding tussen leper en Doornik om België binnen te komen.

Bij het bereiken van België bestaat het Tweede Leger op dat ogenblik uit drie Korpsen: XII^{de}, XXX^{ste} en het VIII^{ste} Corps.

De speerpunten zijn hier de 7de Armored Division, 11de Armored Division en de Guards Armored Division.

7de Armored Division behorende tot het XII (UK) Corps

“The desert rats”

Deze Divisie heeft haar sporen verdiend in de veldtocht van Noord-Afrika in 1942 en 1943.

Na de veldtocht in Italië vinden we haar terug op het Europese vasteland bij de landing op Gold Beach op 7 juni 1944.

Na de gevechten rond Falaise gaat de Divisie in de achtervolging richting België.

Op 4 september in de avond wordt de grens overgestoken bij Toufflers en wordt dezelfde avond Kortrijk nog bereikt.

Generaal Dempsey was terecht bezorgd voor zijn linkerflank van zijn oprukkende troepen naar Antwerpen en Brussel aangezien de Duitse Generaal Von Zangen zijn troepen over Maldegem, Eeklo, Sleidinge en Evergem naar Gent liet oprukken.

Hij gaf dan ook zijn XII^{de} Legerkorps de opdracht de Scheldebrug bij Oudenaarde te bezetten en zo snel mogelijk op te rukken naar Gent. Oudenaarde wordt bevrijd op 4 september.

Gezien het gebrek aan brandstof besliste de commandant van de Divisie, Major-General Verney, een "Ghent Force" samen te stellen die met een beperkt deel van de Divisie naar Gent zal oprukken. De rest van de Divisie bleef in bivak in de streek van Bethune.

Op 8 september bereikt "The Ghent Force" via Eke, Zevegem en Zwijnaarde Gent via De Pintelaan en de Galgenlaan.

In de namiddag van 8 september werd de Verbindingsvaart overgestoken en werden zware gevechten geleverd rond de Westerbegraafplaats en het St-Ghuislain gesticht.

Major General Gerald Lloyd-Verney, GOC 7th Armored Division, enters Ghent in his Staghound armored car, 8 September 1944

Het Noorden van Gent zal nog verschillende dagen in de ban zijn van zware gevechten en het zal slechts op 13 september zijn dat Gent volledig zal zijn bevrijd door de 1ste Poolse Pantserdivisie die de Britten hadden afgelost in de sector.

De volledige Divisie komt weer in actie in de streek van Lokeren en St-Niklaas rond 11 september.

De Divisie neemt dan een korte rustpauze rond Mechelen.

Zij stelt zich vervolgens op achter het Albertkanaal tussen Antwerpen en Herentals op 16 september.

Tijdens de operatie "Market Garden" beschermt ze de westelijke flank van het XXX^{ste} Corps en bevindt zich ten Noorden van Geel tussen 19 en 24 september.

Eind september steekt ze de grens over richting Eindhoven.

11de Armored Division behorende tot het XXX (UK) Corps

"Taurus Persuant"

Op 2 september bereikt de 11ste Armored Division op het einde van de dag Lens en Tournai.

Op 3 september wordt de Belgische grens rond 14.00 uur bij Doornik overschreden en rukt de Divisie op naar Aalst.

Op 4 september gaat het over twee assen richting Antwerpen.

Enerzijds op de as Vilvoorde, Machelen, Antwerpen en anderzijds op de as Wolvertem, Boom, Antwerpen.

Op aanraden van het verzet wordt afgeweken van de gekozen route Brussel-Antwerpen en gaat het via Willebroek langs het kanaal naar Boom.

De Duitsers worden verrast en in de rug aangevallen.

De Britten overschrijden de Rupel en de weg naar Antwerpen ligt open.

Op 4 september rond 15.00 uur bereikt de Divisie de grote Scheldetunnel

Na de bevrijding van Antwerpen op 4 september 1944 is de Pantserdivisie betrokken bij gevechtshandelingen op Nederlandse bodem.

Guards Armored Division behorende tot het XXX (UK) Corps

“Ever open eye”

Op 2 september bevindt de Divisie zich te Douai.

Op die dag krijgt de commandant van de Divisie opdracht Brussel in te nemen.

Hij doet dit over twee assen : de as Doornik, Lessines, St-Kwintens-Lennik, Anderlecht en anderzijds de lijn Leuze, Ath, Halle, Ukkel.

Niettegenstaande sommige harde weerstandsnesten bereiken de beide colonespitsen bijna gelijktijdig de zuidrand van Brussel. Op 3 september is Brussel bevrijd.

Op 4 september rukken de eerste troepen reeds verder op naar Leuven via Tervuren.

Op 6 september rukt de ganse Divisie op naar het Albertkanaal.

Tijdens de opmars naar de Zuid Willemsvaart (Maas-Schelde) stuit ze op zware tegenstand te Helchteren, Leopoldsburg, Heppen en vooral te Hechtel dat slechts ingenomen wordt op 12 september.

De kanaalbrug op de weg naar Eindhoven valt ongeschonden in Britse handen op 11 september.

Een bruggenhoofd wordt gecreëerd en zal de springplank worden voor het XXX Korps voor operatie “Market Garden” op 17 september.

Lommel wordt die dag bevrijd.

De Eerste Belgische Groepering - De Brigade Piron

De Brigade Piron was ingedeeld bij het Tweede Britse Leger en bevond zich in Arras toen ze vernam dat ze mocht deelnemen aan de inname van Brussel door de Guards Armored Division.

Door de enorme drukte op de weg kwamen de manschappen zeer traag vooruit.

De Brigade stak op 3 september de Belgische grens in Rongy over.

Over Ath ging het naar Edingen waar een Duitse achterhoede nog weerstand bood.

Het was te laat om nog naar Brussel door te stoten die dag en op 4 september omstreeks 15.00 uur bereikte de Brigade Brussel.

Daar trokken ze in een overwinningssparade door de Belgische hoofdstad.

Op 11 september krijgt de Brigade haar nieuwe opdracht richting Limburg.

Zij leveren zwaar strijd in de omgeving van Leopoldsburg.

Op 14 september wordt de sector gezuiverd. Het volgende doel is de sector tussen Peer en Bree waar ze op 20 september een tegenaanval van de Duitsers wisten af te slaan.

Op 22 september bereikte een patrouille Maaseik en op 25 september werd de Nederlandse grens overschreden richting Wesseem, de Belgische campagne van de Brigade was een succes geweest.

Het Eerste Canadees Leger

Bevelhebber Generaal Crerar

De Canadezen op de linkerflank ondervonden meer weerstand langs de kust en waren op 2 september nog niet over de Somme.

De Canadezen overschrijden de Belgische grens op 6-7 september.

De krachtinspanning wordt in België geleverd door het Canadese 2de Korps met de Canadese 4de Pantserdivisie en de Poolse 1ste Pantserdivisie als speerpunten.

Canadese 4de Pantserdivisie

Op 2 september steekt de Divisie de Belgische grens over nabij het Franse dorpje Oost-Cappel. Zij rukt vervolgens op naar Brugge via Pollinghove, Nieuwkapelle, Diksmuide en Ichtegem. Zij moeten het kanaal Gent - Brugge over maar stuiten rond Moerkerke op felle Duitse tegenstand. De Duitsers waren immers bezig een verdedigingsgordel aan het bouwen op de dubbele hindernis van het Leopoldkanaal en het Afleidingskanaal van de Leie. Voor de Duitsers was dit noodzakelijk omdat ze niet meer weg konden via Antwerpen dat reeds door de Britten was ingenomen op 4 september. Aangezien alle bruggen over het kanaal Gent-Brugge waren opgeblazen wordt het een helse klus om over te steken. Uiteindelijk slagen de Canadezen erin een Bailey-brug te bouwen over het kanaal en op 10 september kan de Divisie verder oprukken richting Brugge na zware gevechten tussen Oostkamp en Oedelem. Moerbrugge wordt zwaar vernield. Brugge wordt bevrijd op 12 september. De Canadezen geraken echter niet over het Leopoldkanaal en het Afleidingskanaal. Het is wachten tot begin oktober als de Divisie kan deelnemen aan de Slag aan de Schelde vanuit het Oosten van Antwerpen om dit gebied te veroveren.

Poolse 1ste Pantserdivisie

Na harde gevechten in Normandië achtervolgde de Poolse 1ste Pantserdivisie de Duitsers langs de kust van het Engelse kanaal. Op 6 september overschrijden ze de Belgische grens. Zij bevrijden achtereenvolgens Poperinge, Ieper, Roeselare, Hooglede, Gits, Tielt, Ruiselede, Aalter (8-12 september). De hardnekkige weerstand op het Kanaal Gent-Brugge verplicht de Divisie af te buigen naar Gent dat langs het zuiden reeds gedeeltelijk tot in het centrum werd bevrijd op 8 september door de Britse 7de Armored Division.

Van 11 tot 16 september zal de Divisie het Westen en het Noorden van de stad zuiveren van de vijand en zich meester maken van de streek ten noorden van St-Niklaas-Waas.

Via Stekene en Sint Gillis-Waas worden Terneuzen, Hulst en Axel bereikt.

Na een korte rustpauze wordt de Divisie overgebracht naar het Oosten van de Schelde en wordt aangehecht aan het 1ste Britse Korps om het kanaal van Turnhout over te steken op 29 september.

Zij bevrijden Merksplas (30 september), Zondereigen (1 oktober) en de enclave Baarle-Nassau op 4 oktober.

Op 29 oktober 1944 wordt Breda bevrijd, dankzij een succesvolle flankaanval van Generaal Maczek, de beroemde bevelhebber van de Divisie.

Het Eerste (US) Leger

Bevelhebber Generaal Hodges

Op de rechterzijde van het Tweede Britse Leger kwamen de Amerikanen in actie.

Het Eerste (US) Leger bestaat op dat ogenblik uit drie Korpsen die het midden en zuiden van België zullen bevrijden:

- het XIX (US) Corps met speerpunt de 2nd Armored Division,
- het VII (US) Corps met speerpunt de 3th Armored Division en het
- V (US) Corps met speerpunt de 5th Armored Division

Het XIX (US) Corps met de 2nd Armored Division

“Hell on Wheels”

De 2nd Armored Division bereikt op 2 september 1944 de Belgische grens en wordt in Rumes overschreden.

Door gebrek aan benzine verblijven ze noodgedwongen drie dagen in de streek van Doornik.

Ze herneemt haar tocht naar het oosten via twee assen.

Eenzijds via Braine-le-Compte, La Hulpe, Overijse, Bierbeek, Kortenaken naar Hasselt.
Anderzijds via Binche, La Louvière, Nivelles, Gembloux, Tienen, St-Truiden naar Hasselt.
Hasselt wordt op 8 september bevrijd.

Op 11 september bereikt een verkenningsseenheid het Albertkanaal te Beringen.

Op 12 september wordt Zonhoven bevrijd.

Op 13 september overschrijdt de ganse Divisie het Albertkanaal.

Genk, Neerglabbeek en Bree worden bereikt.

De zone Willemsvaart-Maas wordt gezuiverd en het kanaal wordt op 14 september overgestoken.

De Nederlandse grens wordt op 16 september overschreden te Neerhagen.

In november bevindt de Divisie zich ten noorden van Aken.

Het VII (US) Corps met de 3th Armored Division

"Spearhead"

Op 1 september krijgt de Divisie het bevel op te rukken naar Mons.

De westelijke voorsteden van Mons worden bereikt op 2 september.

Op 3 september gaat het richting Namen.

Zij onderschept 30.000 Duitsers die zich terugtrekken naar de Siegfriedlinie.

Er wordt zwaar gestreden, de Duitsers lijden zware verliezen en al hun materiaal wordt vernietigd.

10.000 Duitsers worden er krijgsgevangen genomen.

Namen wordt bevrijd op 4 september, Huy op 6 september, Luik op 8 en 9 september, Verviers op 10 september en Eupen op 11 september.

Op 12 september overschrijdt de Divisie de Duitse grens in Rötgen op 15 km van Monchau.

Het V (US) Corps met de 5th Armored Division

"Victory"

Op 3 september krijgt het V (US) Corps de opdracht zich te vestigen op de rechterflank van het 1ste US leger en op 4 september bevindt het zich in de buurt van Montcornet (Fr) om van daaruit door te stoten door de Ardennen naar Duitsland.

Speerpunt is de 5th Armored Division met op kop de verkenkers van de 85th Cavalry Reconnaissance Squadron.

Op 5 september overschrijden zij de Belgische grens tussen Florenville en Lamorteau en op 6 september bevinden ze zich ten zuiden van de Semois en komen op de lijn Marais, Louette-Saint-Pierre, Givet, Bièvre.

Op 8 september wordt de Duitse weerstand groter maar er wordt gevochten richting Aarlon dat op 9 september wordt bevrijd.

Op 9 september bereiken ze Etalle en Habay-la-Neuve. Virton, Athus en Aubange worden bevrijd. De Belgisch-Luxemburgse grens wordt die dag nog overschreden tussen Athus en Petange.

17 september tot 3 november 1944

Slag om Arnhem

“ A bridge too far “

Veldmaarschalk Montgomery stelde Operatie Market Garden voor met als doel om de Duitse linies heen te trekken en Duitsland binnen te vallen via Arnhem.

Parachutisten moesten enkele bruggen veroveren (operatie Market) en bezet houden tot de tanks van het XXXste Britse Korps er waren (operatie Garden).

De slag om Arnhem zou plaats vinden van 17 september tot 25 september 1944 en startte van op de lijn van het Schelde-Maaskanaal ten zuiden van Eindhoven.

Deze operatie wordt een totale mislukking door de zware Duitse weerstand, voornamelijk van twee SS Pantserdivisies ten noorden van Arnhem, die de geallieerden uit het oog waren verloren.

Het verrassingseffect van de luchtlandingen ging bijna volledig verloren en het XXX Korps dat hen diende te ontzetten moest van veel te ver komen, verschillende bruggen overschrijden en veel weerstand overwinnen.

Het werd werkelijk “een brug te ver”.

Het front verstarde langs de rivier de Linge. Nadat op 2 december 1944 de Duitsers de Rijn dijk bij Elden hadden opgeblazen overstromde een groot deel van de Betuwe.

Door de mislukking van Market Garden wordt Nederland niet bevrijd en blijven het noorden en het westen ervan in Duitse handen, de Scheldemonding is nog steeds bezet en de haven van Antwerpen, zo belangrijk voor de herbevoorrading van de troepen, blijft onbereikbaar.

Nederland krijgt te maken met de zware hongervinter 44-45.

Strijd om de Scheldemonding "Operatie Switchback"

Na het mislukken van Market Garden richtte veldmaarschalk Montgomery zijn aandacht op het vrijmaken van de Scheldemonding.

Het Duitse 15de leger had zich stevig verschanst achter de talloze kanalen en dijken. In de eerste fase van het offensief rukten de geallieerden op vanuit Antwerpen door de Noorderkempen naar Woensdrecht. Pas na hevige gevechten viel het dorpje op 16 oktober in hun handen.

Op 21 september 1944 begon het Canadese 1ste leger aan de zuivering van de zuidelijke oever.

De Duitse tegenstander was een ervaren frontdivisie, die de talrijke kanalen en grachten in het gebied goed wist te benutten.

Ondanks het geallieerde overwicht in de lucht en artillerie vorderde de opmars erg langzaam.

Pas op 3 november 1944 werden de laatste Duitse eenheden in de Breskens-pocket vernietigd en op 6 november 1944 viel het eiland Walcheren in geallieerde handen waardoor de toegang tot de Antwerpse haven was vrijgemaakt.

Op 1 november werden Knokke en Westkapelle bevrijd.

Op 2 november werden Heist en Ramskapelle bevrijd.

Op 3 november werd Zeebrugge als laatste Belgische gemeente bevrijd.

Gedurende vijf weken had het 15de Leger standgehouden tegen het 1ste Canadese leger.

Na de val van Walcheren hadden de Duitsers zich teruggetrokken van de Scheldemonding naar de Rijnmond. Deze linie zou standhouden tot mei 1945.

België was volledig bevrijd maar niemand kon voorzien dat op 16 december Nazi-Duitsland nog een laatste krachtinspanning in het Westen zou leveren en terug op Belgische bodem zou doordringen.

Het Ardennenoffensief ("The Battle of the Bulge") zou plaats vinden van 16 december 1944 tot 25 januari 1945.

Paul Bruynooghe

